

UNIVERSITATEA DE VEST „VASILE GOLDIȘ” din ARAD – 25 de ani de dezvoltare academică*

Împlinirea a două decenii și jumătate de la apariția în spațiul cultural arădean și în cel academic al României a Universității de Vest „Vasile Goldiș” obligă la o reprivire a contextului socio-istoric, politic și cultural care a generat procesul de înființare a universității noastre.

În rândurile de mai jos vom urmări condiționările istorice ale genezei învățământului academic din Arad, care a avut loc la începutul anului 1990. În egală măsură, vom readuce în actualitate principalele etape ale unui drum anevoios, și totuși, în final împlinitor al unui ideal nutrit cu neîntinată credință în izbândă de o comunitate de intelectuali inimoși și hotărâți să transpună în faptă o aspirație biseculară în spațiul cultural arădean.

Se știe, prea bine, că preotul și dascălul național, eternizat și de Eminescu în poemul său „Epigonii” prin metafora „gură de aur”, Dimitrie Țichindeal a lansat în 1813, în calitate de profesor și director al vechii Preparandii din Arad, un proiect cultural cu valoare testamentară. Înființarea la Arad a seminarului teologic și a unei „Academii care trebuie să fie” reprezenta, în viziunea lui Țichindeal, instituțiile cultural - școlare menite a asigura luminarea și fericirea de obște a nației românești. Proiectul lui Țichindeal și al generației sale de dascăli luminați și patrioți precum Constantin Diaconovici Loga, Ioan Mihuț și dr. Iosif Iorgovici va fi preluat de pleiade de intelectuali, cărturari și oameni politici patrioți din secolele al XIX-lea și al XX-lea, devenind o constantă în preocupările lor de emancipare a românilor din părțile de vest.¹

De asemenea, vom evidenția în paginile de mai jos factorii instituționali, locali și centrali care au conlucrat armonios cu **oamenii de inițiativă** ai Aradului susținuți, masiv, de comunitatea tinerilor liceeni arădeni dornici de a avea, acasă la ei, în orașul lor Arad, un mediu academic spre a-și putea valida potențialitățile intelectual - creatoare.

* Autor: prof. univ. dr. Aurel Ardelean.

¹ A se vedea Aurel Ardelean, Alexandru Roz, *Istoria învățământului superior și a Universității de Vest „Vasile Goldiș” Arad*, 2000, p.p. 7-62 și Aurel Ardelean, Anton Ilica, *Universități arădene. Proiecte. Împliniri*, Fundația universitară Vasile Goldiș Arad, Arad, 2000, p.p. 38-138.

Contextul istoric, politic și cultural creat în România de evenimentele cu adevărat istorice din Decembrie 1989 și care au antrenat schimbări fundamentale în toate domeniile și, în special, în structura regimului politic, a oferit condițiile favorabile pentru relansarea unor mai vechi gânduri, idei și năzuințe ale elitei intelectuale și politice arădene privind înființarea, în orașul de pe cursul inferior al Mureșului, a unui sistem instituțional de învățământ academic.

Climatul nou de libertate apărut în țară după decembrie '89 a fost valorificat plenar de entuziaști și curajoși intelectuali arădeni. Fără un asemenea context socio-politic și cultural favorizant era cu neputință afirmarea și punerea în mișcare a gândului, a ideii îmbrățișată tot mai mult de arădeni.

Și pentru că suntem la ceas aniversar, este potrivit să subliniem că Aradul la doar câteva luni de la prăbușirea vechilor structuri de putere de dinainte de decembrie '89, printr-un grup restrâns al elitei intelectuale locale dar puternic atașat sufletește de idealul construcției unui învățământ academic arădean, a pornit mișcarea întru împlinirea acestuia.

Este, incontestabil, meritul aceluia mănunchi de dascăli și reprezentanți ai autorităților locale care au înțeles că ceasul istoriei bate pentru ca Aradul să poată deveni și un centru cultural academic, universitar. Au înțeles, cu toții, că Timpul a devenit oportun pentru Arad și în consecință au acționat ca atare, fără ezitare, cu curaj și intransigență, cu consecvență.

Nucleul primar care imprima dinamism mișcării ample ce viza readucerea în Arad a învățământului universitar pe nedrept eliminat în 1948 și în 1956 prin desființarea Academiei Teologice și a Facultății de Zootehnie și Medicină Veterinară a fost constituit de profesorii Aurel Ardelean și Alexandru Roz, pe atunci dascăli ai liceului „Moise Nicoară”.

Încă din februarie 1990, consemnează profesor dr. Alexandru Roz, i s-a solicitat de către prof. dr. Aurel Ardelean intensificarea acțiunii pentru învățământ academic la Arad, prin elaborarea, în consecință a unui memoriu. Memoriul în cauză, elaborat de cei doi dascăli mai sus citați, a solidarizat un grup de intelectuali, de instituții de cultură și învățământ. Memoriul, purtând data de 12 martie 1990, a fost înaintat Consiliului Provizoriu de Uniune Națională, respectiv președintelui Ion Iliescu. Prin el s-a solicitat „înființarea unui institut de învățământ superior în municipiul Arad denumit „Universitatea Vasile Goldiș”. În viziunea inițiatorilor și a susținătorilor acestui demers noul institut universitar urma să aibă în structura lui următoarele facultăți: Facultatea de Drept, Facultatea de Științe Economice, Facultatea de Medicină, Facultatea de Farmacie, Facultatea de

**Universitatea a devenit o realitate la solicitarea tinerilor, care la 2 mai 1990, într-un mare miting organizat în fața Palatului administrativ au cerut:
LA ARAD DREPTATE! UNIVERSITATE!**

Tinerii și intelectualii au dorit universitate în Arad!

DI Profesor Aurel Ardelean a militat pentru ca tinerii aradeni sa poata invata in propriul lor oras!

Propunerile de facultăți ce au făcut obiectul memoriului urmau să valorifice resursele umane și materiale ale județului Arad în toată plenitudinea lor. A fost un memoriu aplicat pe realitățile locale, cu un pronunțat caracter pragmatic, menit a fi un răspuns intelectual și cultural, pe măsură, la calitățile și potențialul arădean, economic și spiritual - cultural.

Este demn de precizat faptul că memoriul din 12 martie 1990 face mențiunea că instituțiile locale arădene, precum Consiliul provizoriu de Uniune Națională al județului Arad, condus de actorul Valentin Voicilă și Primăria județului Arad (cum se numea atunci și care va deveni Consiliul Județean) condusă de ing. Mihai Radu și Primăria Municipiului Arad s-au implicat în acest demers.

În egală măsură, în spațiul acestei mișcări generoase, s-au antrenat sute și sute de tineri elevi de la principalele licee arădene precum: „Moise Nicoară”, Pedagogic, Economic, Agroindustrial, amprentând inițiativa celor doi profesori cu entuziasmul și devotamentul tineresc, exprimate în cadrul mai multor manifestații „pro-universitate la Arad” organizate în fața

Palatului Administrativ. Mai mult decât atât, tinerii elevi și-au pus semnăturile lor – peste 3000, ca semne ale adeziunii sincere la ideea de universitate de care, firească, ei își legau destinul profesional - intelectual și însuși viitorul.²

În șirul momentelor ce au marcat drumul către învățământ academic la Arad se integrează și prezența, în 11 aprilie 1990 în orașul Arad, a președintelui C.P.U.N. Ion Iliescu, căruia din nou i-a fost reiterată doleanța arădenilor cuprinsă în memoriul din martie. Consecința acestei vizite a fost descinderea la Arad a unei delegații a Ministerului Învățământului. Aceasta a vizitat liceele Sanitar, Agricol, precum și întreprinderile de vagoane și I.T.A, concluzionând favorabil în referatul ei pentru ideea de învățământ superior la Arad³.

În luna aprilie, prof. dr. Aurel Ardelean și prof. dr. Alexandru Roz au luat decizia înțeleaptă și curajoasă, de a trece la noi fapte, în prelungirea luptei petiționiste. Au concluzionat cu toții și au decis că trebuie să se recurgă la organizarea de mitinguri stradale. Având și sprijinul Inspectoratului Școlar al județului Arad, al Comisiei pentru Învățământ din cadrul C.P.U.N. al județului, condusă de prof. Cristian Moiescu, nucleul demonstrațiilor, constituit inițial din cadrele didactice și elevi ai Liceului „Moise Nicoară”, conduși de prof. Aurel Ardelean și prof. Alexandru Roz, a coagulat în jurul lui Liceele Pedagogic, Industrial „Aurel Vlaicu”, „Elena Ghiba Birta”, Economic, Sanitar; în total peste 2500 de participanți au manifestat, în 2 mai 1990, în fața Palatului Administrativ, pentru înființarea la Arad a învățământului superior. Mitingul, dovada hotărârii dârze și statornice de a lupta pe toate căile pentru „Dreptate și Universitate la Arad” a atras, de îndată, răspunsul așteptat. El a venit, vestit fiind de președintele C.P.U.N. Arad, Valentin Voicilă, care „a informat pe cei prezenți că la nivel central s-a hotărât înființarea din 1990 a unei universități la Arad”⁴.

Sub puterea acestei miraculoase energii spirituale, cu valoare de forță motrică a acțiunilor umane - credința în izbânda unui ideal - au acționat aceeași inițiatori din februarie - martie 1990 și la sfârșitul lunii aprilie a aceluiași an. Prof. dr. Aurel Ardelean și prof. dr. Alexandru Roz, împreună cu ec. Remus Tănase - președintele Comisiei Municipale de Reconstrucție și Dezvoltare a municipiului Arad, cu av. Titus Gheorghiof - președintele C.P.U.N. municipal Arad, cu prof. dr. Gheorghe Halic, cu jurist Zoltan Hoszu, cu prof. Cristian Moiescu și alții se vor întâlni, în mai multe

² *Ibidem*, p. 63.

³ *Ibidem*, p. 67.

⁴ Vezi ziarul „Adevărul” (Arad), an II, nr. 104, 3 mai 1990, p. 1.

rânduri pentru continuarea luptei. Prof. dr. Aurel Ardelean își poate aroga cu satisfacție primatul ideii cu privire la înființarea în Arad a unei alternative instituționale - învățământul superior privat. Această idee a lansat-o în cadrul întâlnirilor avute cu mai vechii sau mai noii reprezentanți ai instituțiilor locale. Propunerea prof. dr. Aurel Ardelean a fost îmbrățișată, cu atât mai mult cu cât o astfel de instituție se crea la București.

În consecință, în 26 aprilie 1990 a fost încheiat un contract de asociere care prevedea înființarea la Arad a unei Asociații cu scop lucrativ purtând denumirea de Universitatea de Vest „Vasile Goldiș”. Obiectul de activitate a ei era pregătirea de specialiști în domeniul medical, a științelor naturii și juridic. Organele de conducere ale acestei asociații urmau să fie: Consiliul de Administrație și Senatul reprezentate prin prof. dr. Aurel Ardelean. Asociația se constituia pe perioadă nedeterminată.

După „Te – Deum”, la statuia lui Vasile Goldiș din centrul Aradului

În literatura de specialitate se apreciază că momentul înființării Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad îl reprezintă data de **26 aprilie 1990**.

Cu toate că, la începuturile ei, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș”, pentru scurt timp - spune [prof. Alexandru Roz -] avea legătură cu Universitatea Ecologică din București - legătură benefică în multe privințe, „Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad nu și-a pierdut caracterul

de instituție independentă cu structură, organizare, conducere și buget proprii”.⁵

Drumul de început al instituției nu a fost ușor. A fost nevoie de aceeași tenacitate, voință, dăruire. Urma efectiv, constituirea și organizarea ei, crearea condițiilor pentru cât mai bună funcționare. Obstacolele au însoțit mereu echipa managerială a instituției, datorate și faptului că lipsea o legislație pentru învățământul privat. Prin raportarea la instituțiile similare din țările cu învățământ superior privat din spațiul european, au putut fi găsite soluțiile adecvate la problemele care păreau a fi insurmontabile, pentru moment, precum perceperea taxelor de la studenți, problemele patrimoniului instituției, recunoașterea ei și a actelor de studii obținute la absolvire, etc. Așa se explică deschiderea Universității de Vest „Vasile Goldiș” spre spațiul european al învățământului superior privat cu care a dezvoltat și și-a consolidat în cei 25 de ani de existență dinamice și consistente relații de parteneriat.

Rolul prof. univ. dr. Aurel Ardelean, asumat prin contractul de asociere, și l-a exprimat în timp, prin așezarea instituției în spațiul legalității și afirmării ei ca o instituție academică, dinamică, sensibilă și receptivă la înnoiri, performanță și standarde educaționale competitive.

În acest sens a obținut Autorizația de funcționare nr. 173/ 3 iunie 1990 din partea Agenției de Privatizare în spiritul Art. 28 al Decretului Lege nr. 54/ 1990. Potrivit acestei autorizații se permite funcționarea în condiții de legalitate a Universității de Vest „Vasile Goldiș” având drept obiect de activitate „pregătirea de specialiști cu studii superioare”.

Lipsa unor spații proprii pentru activitățile de învățământ (săli de curs și seminarii) a fost depășită, în cele din urmă de către conducerea instituției care a obținut din partea P.N.Ț.C.D. local, folosirea spațiului întreg, de la etajul I al clădirii din bd. Revoluției, nr.81. Sala festivă a acesteia cu o capacitate de 200 de locuri, împreună cu cea a clădirii din strada Bucura cu peste 250 de locuri au asigurat, pentru început, spațiile unde s-au desfășurat cursurile și seminariile din primii ani de activitate.

La baza înființării Universității de Vest „Vasile Goldiș” se găsesc ca acte fundamentale, cu temei legal, autorizația nr. 173/ 5 iunie 1990 eliberată de Consiliul Județean, pe atunci Primăria județului Arad și certificatul nr. 1875 din 8 iunie 1990 al Administrației financiare Arad.

Întemeiată pe acte cu valoare juridică de necontestat, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” putea porni la drum pentru împlinirea misiunii asumate: pregătirea de specialiști cu studii superioare.

⁵ Aurel Ardelean, Alexandru Roz, *op. cit.*, p. 69.

Universitatea aradeană este unică în România prin modul în care s-a format, fiind o UNIVERSITATE COMUNITARĂ; a luat naștere prin efortul comun al tuturor instituțiilor arădene: Prefectura, Primaria, Consiliul județean, Episcopia.

Inaugurarea festivă a Universității de Vest „Vasile Goldiș” a avut loc în 15 octombrie 1990 în sala Teatrului de Stat din Arad. Cuvintele rostite în acel cadru festiv au avut solemnitatea lor. Preasfințitul episcop Timotei Sevcicu, prof. dr. Aurel Ardelean și prof. dr. Alexandru Roz în discursurile rostite cu acel prilej au subliniat importanța acestei reușite izbânde culturale și și-au exprimat speranțele în dezvoltarea și afirmarea noii universități ca o voce distinctă, cu personalitate, în arealul academic românesc. Toți⁶ cei prezenți au fost părtași la o zi cu semnificație istorică care a însemnat biruința unei idei - ideal ce a solidarizat intelectualitate, elită politică și administrativă locală și centrală și îndeosebi elan tineresc.

Apariția primei universități autonome, libere și ancorate în năzuințele bicentenare ale comunităților din partea de vest a Transilvaniei și din Banat a condus la afirmarea potențialului intelectual - creator nu doar al Aradului ci al unei întregi zone.

Un moment important în activitatea și afirmarea Universității de Vest „Vasile Goldiș” l-a constituit anul 1993. În baza sentinței nr. 6516/ 30 iunie 1993 a Judecătoria Arad se hotărăște constituirea Fundației „Vasile

⁶ Vezi aceste discursuri la Aurel Ardelean, Alexandru Roz, *op. cit.* p.p. 156-163.

Goldiș” având în prealabil avizul favorabil al Ministerului Educației Naționale prin semnătura Ministrului Liviu Maior. Anul 1993 reprezintă astfel un reper în istoria universității care de acum înainte va funcționa în cadrul fundației cu o activitate non profit. Potrivit statutului Fundației Universitare „Vasile Goldiș”, universitatea devine o „instituție social – umanistă de învățământ, știință și cultură, autonomă fără scopuri politice”, supusă legilor și controlului organelor de specialitate ale statului român. Între intelectualii reprezentativi care și-au legat numele de întemeierea Fundației universitare „Vasile Goldiș” au fost Aurel Ardelean, Alexandru Roz, Vasile Popeangă, Ioan Cuzman, Remus Tănase.

Dacă inițial, în primul an în cadrul universității au funcționat două facultăți: Facultatea de Drept și Facultatea de Marketing, Management și Informatică, începând din anul 1991-1992 se vor adăuga acestora încă două facultăți: Facultatea de Medicină Stomatologică și Colegiul de Tehnică Dentară, pentru ca în următorii doi ani să se înființeze Facultatea de Medicină Generală, Facultatea de Educație Fizică și Sport (1993), Facultatea de Științe Umanist - Creștine și Colegiul Universitar Pedagogic (1994). La sfârșitul primului deceniu de activitate, prin înființarea Facultății de Științe Umaniste și Politice, universitatea a numărat șapte facultăți și un colegiu universitar.

Excursul nostru în istoria genezei învățământului superior la Arad, în speță a Universității de Vest „Vasile Goldiș”, a reactualizat, în fond, istoria unei mișcări culturale și intelectuale în direcția constructivismului instituțional academic ale cărui începuturi, precum am arătat are o venerabilă vârstă, de aproape două veacuri. Stegarii luptei pentru învățământ academic la Arad au fost dascălii, intelectualii care au știut să anime autorități, instituții și oameni de decizie pentru ca, în final, ideea de universitate la Arad să biruie. Aradul sfârșitului de veac XX, pe fundalul dispariției unui regim politic refractar la ideea de universitate la Arad, în climatul politic și cultural de libertate va trăi satisfacția împlinirii unui deziderat pentru care au luptat generații de înaintași de-a lungul veacului al XIX-lea și, mai cu seamă, din perioada interbelică.

Activitatea Universității de Vest „Vasile Goldiș”, în ciuda unor inerente greutăți specifice oricărui început, beneficiind de un management instituțional intim legat de numele prof. univ. dr. Aurel Ardelean, care de 25 de ani deține funcția de rector - fondator⁷, a traversat cu succes orice obstacole, croindu-și un drum propriu, drumul afirmării și al dezvoltării.

⁷ A se vedea *Curriculum vitae* al Rectorului – fondator și vol. „*Profesorul Aurel Ardelean*”, Editura Redacției Publicațiilor pentru Străinătate, București, 2009.

Încă de la începuturile ei, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș”, a fost preocupată constant de dezvoltarea propriului patrimoniu, de lărgirea ofertelor educaționale și de imprimarea unei note de exigență și profesionalism academic întregii activități în beneficiul studentului. Conștientă de apartenența la marea familie a învățământului superior academic european în cuprinsul căruia notele de performanță și competitivitate îi sunt atât de proprii, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” a dezvoltat și dezvoltă relații active de parteneriat instituțional academic cu marile universități din spațiul euro - atlantic precum și din țara noastră. Este aceasta dovada concludentă a deschiderii Universității de Vest „Vasile Goldiș” spre lumea valorilor cultural - științifice universitare intermediată de dialogul și transferul benefic de experiențe culturale educaționale.

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș”, deși atât de tânără, având vârsta de doar două decenii, a reușit prin performanțele ei academice oglindite în calitatea studenților absolvenți, deveniți ei înșiși personalități în viața publică, social-culturală a județului și a țării deopotrivă, de asemenea în rezultatele excelente ale activității de cercetare științifică, rod al unei fructuoase colaborări între personalul academic arădean cu cel din țară și din spațiul academic euro-atlantic, să se afirme ca o instituție universitară de prestigiu.

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, prin întreaga ei activitate desfășurată în cei 25 de ani de existență, a onorat pe deplin tradițiile glorioase ale învățământului pedagogic și științific arădean, fiind o reală prezență în arealul academic românesc, contribuind în egală măsură, alături de alte instituții similare din țară la edificarea unui spațiu unitar al învățământului academic european.

La ceas aniversar, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” probează pe deplin că mișcarea, lupta pentru întruparea ideii de universitate la Arad a fost pe deplin justificată. Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” onorează pe inițiatorii luptei ce a vizat înființarea ei, pe toți susținătorii ei, onorează pe arădeni, onorează Aradul, căruia i-a sporit dimensiunea de oraș universitar.

Aniversarea Universității de Vest „Vasile Goldiș”, la împlinirea a două decenii și jumătate de existență, reprezintă și un moment care închide și în egală măsură deschide o etapă. Ne exprimăm nădejdea că intrarea universității noastre în cel de-al treilea deceniu de viață, va reprezenta un timp al continuităților creatoare, al creșterii randamentului profesional, într-o lume definită de competitivitate și performanță.

Avem credința că Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” se va afirma ca un factor instituțional academic capabil să primenească și să

revoluționeze mediul social sub semnul calității, într-un timp aflat sub semnul integrărilor și al unității în diversitate.